

NES
KOMMUNE

KOMMUNEDELPLAN FOR IDRETT, FYSISK AKTIVITET OG FRILUFTSLIV 2019-2031

VEPTATT AV KOMMUNESTYRET 23. APRIL 2019 (PS 19/37)

Fotograf: Ditte S. Iversen

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1. Planprosess og medvirkning.....	3
2. Overordnede føringer	4
2.1. Nasjonale føringer	4
2.2. Regionale føringer	5
2.3. Kommunale føringer	6
3. Situasjonsbeskrivelse	7
3.1 Friluftsliv i Nes	7
3.2 Idretten i Nes	7
3.3 Halldekning i Nes	8
3.4 Trening blant ungdom i Nes.....	8
3.5 Fysisk aktivitet i Nes	8
4. Evaluering av gjeldende kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet 2012-2023	9
4.1. Status ved slutten av planperioden 2012-2017	9
4.2. Økonomi og bevilgninger	9
4.3 Nes kommunes bevilgninger til investering i private og kommunale idrettsanlegg 2009-2018	10
5. Samarbeid	11
5.1. Nes Idrettsråd.....	11
5.2. Nes friluftsråd	11
5.3. Plattform for helhetlig frivillighetspolitikk 2017-2020.....	11
5.4. Partnerskapsavtaler lag og foreninger	11
6. Mål og strategier	13
6.1 Idrett.....	13
6.2 Fysisk aktivitet og friluftsliv	15
7. Referanser	18
Vedlegg 1: Definisjoner og begrepsavklaringer	19
Vedlegg 2: Anlegg realisert i perioden 2012-2017	20

1. Innledning

Kommunedelplanen skal være et styringsverktøy for å få til en helhetlig strategi for utbygging og tilrettelegging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet og friluftsliv. Planen er uten juridiske bindinger når det gjelder disponering av arealer. Kommunedelplanen skal i sin helhet revideres hvert fjerde år og det foretas en årlig rullering av handlingsprogrammet, som følger som et eget dokument. Utforming og kvalitet av det fysiske miljøet har stor betydning for i hvilken grad mennesker er fysisk aktive. I følge Stortingsmelding 19 (2014-2015,) er mennesker mer fysisk aktive dersom de har en nærhet til grøntområder, parker, anlegg for rekreasjon, idrett og friluftsliv, samt kollektivtransport og andre servicetilbud.

God kommunal planlegging skal sikre et inkluderende lokalsamfunn gjennom tilgjengelige omgivelser, bygninger og løsninger der prinsippet om universell utforming skal stå sentralt. Det fordrer gode planløsninger og fysiske utforminger uten hindringer. Universell utforming bidrar til likestilling av borgere og fremmer deltakelse i samfunnet. I utbygging eller rehabilitering av nye idrettsanlegg, sosiale møteplasser og tilrettelegging av friluftsområder er det i særdeleshet viktig å ivareta hensynet til universell utforming. Lokalisering av ulike funksjoner må ses i sammenheng slik at ferdsel og adkomst blir enklest mulig. I løpet av 2018 er det oppstart av planarbeidet med 'Strategi for universell utforming', og den må legges til grunn for videre arbeid med idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

Folkehelse er et av hovedsatsningsområdene i kommuneplanens samfunnsdel, der det utdypes at folkehelse er et «uttrykk for samfunnets menneskelige ressurser, funksjonsdyktighet og deltakelse inn i framtiden». Videre beskrives hovedformålet med folkehelsearbeidet å være «flere leveår med god helse i befolkningen som helhet, og reduserte sosiale helseforskjeller». Fokusområder i planen er idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. Anlegg som det skal søkes om spillemidler til må være innrullert i planen.

Planer som må ses i sammenheng med denne kommunedelplanen:

- Helhetlig oppvekststrategi 2017-2027
- Plattform for helhetlig frivillighetspolitikk 2017-2020
- Et løft i Nes skolen 2018-2022
- Kommunedelplan for Årnes 2017-2030
- Trafikksikkerhetsplan 2013-2017
- Kommuneplanen 2013-2030
- Strategi for kvalitet i SFO 2018-2022

1.1. Planprosess og medvirkning

Rullering av kommunedelplanen for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv startet opp i september i 2016, og endelig planprogram ble vedtatt i formannskapet i mai 2017.

Planarbeidet ble ledet av kultur og mangfold i samarbeid med Nes Idrettsråd og Nes Friluftsråd. Utvalg for teknikk, næring og kultur hadde ansvar for å påse at planarbeidet ble gjennomført i tråd med plan- og bygningsloven, planprogrammet og øvrige føringer for kommunal planlegging for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

Medvirkningsmøter med aktuelle aktører i løpet av prosessen med utarbeidelse av planforslaget er gjennomført:

- Nes Idrettsråd september 2017 – innspill på fokusområdene i planen
- Nes Friluftsråd desember 2017 – innspill på fokusområdene i planen
- Fellesmøte med Nes Idrettsråd, Nes Friluftsråd, Nes Kulturråd, Eldrerådet, rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, oktober 2017 – om planarbeidet sett i sammenheng med utarbeidelsen av kommunedelplanen for Årnes. Barn og unges kommunestyre, desember 2017. Gruppearbeid med spørsmål om trafikksikkerhet, møteplasser m.m.

2. Overordnede føringer

2.1. Nasjonale føringer

I veileder for kommunal planlegging for idrett, fysisk aktivitet¹ er det utarbeidet følgende liste med minstekrav for innhold i kommunedelplanen:

- Målsetting for kommunens satsing på idrett og fysisk aktivitet, herunder friluftsliv.
- Målsetting for anleggsutbygging og sikring av arealer for idrett og friluftsliv.
- Resultatvurdering av forrige plan, med statusoversikt.
- Vurdering av langsiktige og kortsiktige behov for både anlegg og aktivitet.
- Det skal gjøres rede for sammenhengen med andre planer i kommunen.
- Prioritert handlingsprogram for utbygging av idretts- og friluftsanlegg.
- Oversikt over forventede kostnader knyttet til drift og vedlikehold av planlagte anlegg.
- Uprioritert liste over langsiktige behov for anlegg.
- Lokalisering av eksisterende og planlagte anlegg, områder for friluftsliv og arealbehov for planlagte anlegg og friluftslivsområder bør framgå av relevante kart.

Idrett

Regjeringens visjon for idrettspolitikken er *idrett og fysisk aktivitet for alle*². Det innebærer at alle som ønsker det skal ha mulighet til å delta i idrett eller drive egenorganisert fysisk aktivitet. Den viktigste forutsetningen for dette er økt satsing på anlegg for idrett og egenorganisert fysisk aktivitet, herunder friluftsliv. Idrett og fysisk aktivitet er en kilde til glede, overskudd, fysisk og psykisk mestring. Idrett rekrutterer bredt og er en av samfunnets viktigste inkluderingsarenaer. Regjeringen vil legge til rette for at personer med nedsatt funksjonsevne skal kunne delta i idrett og fysisk aktivitet ut fra sine ønsker og forutsetninger. Det er også et mål å legge til rette for at personer som i dag er inaktive, blir aktive.

Fysisk aktivitet

Gjennom fysisk aktivitet skapes positive opplevelser sammen, uavhengig av bakgrunn, kultur og levesett. Fysisk aktivitet har stor betydning for integrering og inkludering for alle i lokalmiljøene. Tilbud som bidrar til fysisk aktivitet som inkluderer alle målgrupper er viktig for å øke aktiviteten, og for å motvirke sosiale forskjeller i aktivitetsvaner og helse. Økt fysisk aktivitet i hverdagen kan fremmes ved gang- og sykkelveier, trygge og gode utemiljøer og lett tilgjengelige natur-, leke- og rekreasjonsområder i nærmiljøet.

Trimapparater, Søndre Auli

¹ Veileder, Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet, revidert utgave 2014. Kulturdepartementet

² St. meld. 26, Den norske idrettsmodellen

Friluftsliv

I St. meld.18 'Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet'³ står det at friluftsliv i nærmiljøet skal prioriteres i det offentlige friluftslivsarbeidet. Målet er at en stor del av befolkningen driver med friluftsliv jevnlig. Satsing på friluftsliv er sentralt i regjeringens folkehelsearbeid. Regjeringen vil at natur og friluftsliv brukes mer i det helsefremmende og forebyggende helsearbeidet. Skoler og barnehager spiller en viktig rolle i rekrutteringsarbeidet til friluftsliv. Viktigheten av grønne utearealer ved skoler og barnehager vektlegges, og skoler oppfordres til å være bevisst på å bruke grønne områder som egner seg til friluftsliv som læringsarenaer.

Daskerudstranda

Nes Skianlegg

Kartlegging og verdsetting av friluftsområder

Kartlegging og verdsetting av friluftsområder er et nasjonalt prosjekt som styres av Miljødirektoratet og Akershus Fylkeskommune. Kartleggingen legger særlig vekt på nærturområder, grøntdrag/turdrag og grøntområder i og nær bebyggelse/tettsteder. Nes kommune gjennomførte kartleggingen i samarbeid med lag og foreninger, skoler og barnehager i 2016 og 2017.

Kartlegging og verdsetting av friluftsområder danner grunnlaget for vurdering av friluftslivsinteresser i kommuneplanens arealdel, kommunedelplaner og reguleringsplaner. Den er et verktøy for å ta vare på betydningsfulle friluftsområder i kommunen, hvilket er viktig i et folkehelseperspektiv. Tilgang på friluftsområder av høy kvalitet kan være helsefremmende, trivselsskapende, miljøvennlig og samfunnsøkonomisk lønnsomt. Viktige friluftslivsområder i kommunen har stor identitetsskapende verdi og er viktig for næringskartlegging. Kartgrunnlaget kan brukes i analyser, planlegging og sikring av arealer, som bidrar til mer helhetlig avveining mellom samfunns- og arealinteresser.

2.2. Regionale føringer

Regional plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i Akershus for 2016-2030

«Aktivitetsløftet»

'Regional plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i Akershus for 2016-2030' ble vedtatt i desember 2016. Planen skal ivareta fellesskapets interesser og bidra til å utvikle og gjennomføre konkrete tiltak i fylket. Formålet med den regionale planen er å utvikle Akershus til et bærekraftig fylke og et godt sted å leve. Planen skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og kommunal og statlig planlegging og virksomhet.

10 veivisere for arealbruk og lokalisering av anlegg og områder for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv hentet fra «Aktivitetsløftet»:

1. Lokaliser anlegg etter behovs- og helhetsvurdering av ønsket aktivitet på rett sted.
2. Aktivitetsområder skal alltid være vurdert med flere aktiviteter, ved sambruk og samlokalisering av aktuelle anlegg. Tilrettelegging bør være tilpasset landskap og natur.

³ St. meld.18, Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet.

3. Vektlegg løsninger som gir korte gang- og sykkelavstander i forhold til daglige gjøremål, med sykkelparkering og effektiv samordning mellom ulike miljøriktige transportvalg.
4. Lokaliser nasjonale og regionale publikumsrettede anlegg ut fra en regional helhetsvurdering tilpasset kollektivknutepunkter og senterstruktur, når det er aktuelt. Bruk av bil og arealer kan begrenses ved sambruk av parkeringsareal.
5. Ivareta allemannsretten i utmark samt gode ferdselsmuligheter i byer og tettsteder.
6. Skilt og merk ferdselsårer for daglig fysisk aktivitet og aktiv forflytning i og mellom byer og tettsteder, samt til aktivitets- og friluftslivsområder.
7. Tilstreb at regionale friluftsområder med stor bruk har sykkelparkering og god kollektivdekning.
8. Tilstreb universelt utformede og godt tilrettelagte utendørs- og innendørs områder og anlegg i og rundt byer og tettsteder.
9. Sikre kvalitet og innhold i byer og tettsteder ved å ivareta grønne strukturer med varierte naturkvaliteter og arealer egnet for naturopplevelser, og fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv.
10. Sikre arealer og anlegg for barn og unge i nærmiljø og skoler for fysisk utfoldelse. Sørg for at de er sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare.

Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus

Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus er en felles strategisk plattform for Oslo kommune, Akershus fylkeskommune, kommunene i Akershus, staten og andre aktører for hvordan areal og transport kan samordnes bedre i regionen. Planen legger opp til et mer konsentrert utbyggingsmønster og en større satsing på kollektivtransport, sykkel og gange. Flere kan gå og sykle til daglige gjøremål, som igjen gir en enklere hverdag og bedre folkehelse.

2.3. Kommunale føringer

Kommuneplanens samfunnsdel

Nes kommunes visjon er «Det gode liv der elvene møtes». Visjonen uttrykker et felles ønske om en god livskvalitet for kommunens innbyggere og peker på elvemøtets unike betydning som landemerke og kilde til inspirasjon. Kommunens verdier er nærhet, engasjement og synlighet. Verdiene skal kjennetegne kommunens organisasjon og væremåte.

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel er det overordnede styringsdokumentet for forvaltning av kommunens arealressurser. Kommuneplanens arealdel viser hvor utbygging kan skje og hvilke arealer som kan benyttes til ulike formål. Arealbehovene for idrett og friluftsliv må synliggjøres i kommuneplanens arealdel.

Elvemøte

3. Situasjonsbeskrivelse

3.1 Friluftsliv i Nes

Friluftslivet i Nes har lange historiske tradisjoner, både på vann og i utmark, først og fremst til jakt, fiske, bærsanking og rekreasjon ved badesteder. Det er anlagt turveier og stier i skog og mark og det er bryggeanlegg som øker tilgjengeligheten til sjøer og elver. Hoveddelen av dette arbeidet er utført av frivillige lag og foreninger. Offentlige midler også tilført dette arbeidet, med økonomiske andeler fra Nes kommune.

I Nes er det god plass og gode oppvekstmiljøer, samtidig gir kommunens geografiske plassering nærhet til både natur, storby. Tilgangen til natur og friluft, det rike kulturlivet og idrettstilbudet, mye frivillig arbeid og god dugnadsånd, er med på å danne kommunens identitet. Friluftsliv og fysisk aktivitet er et svært viktig virkemiddel i folkehelsearbeidet. Flertallet av befolkningen som oppgir at de er i fysisk aktivitet har friluftsliv som hovedaktivitet. Nes har store turområder, og mange lag og foreninger som gjør en innsats med å tilby ulike former for fysisk aktivitet.

Sommeren 2018 ble flere friluftsliv- og turområder i Nes kommune kartlagt for grad av universell utforming av Akershus Fylkeskommune, som følge av et samarbeid mellom fylkeskommunen og Nes kommune. Følgende områder ble kartlagt: Flolangen, Dragsjøen, turrunde ved Vormsund ungdomsskole, Hennisand, Fløyta, Merrahølen/Vika, vei til Daskerudstranda (deler av Oldtidsveien) og Nes kirke – Nes kirkeruin. Kartleggingen bidrar med nyttig informasjon til brukere om hvor det er mulig å ferdes, og til kommunen og grunneiere om hvor det kan være hensiktsmessig å prioritere å tilrettelegge for friluftsanlegg.

Nes kommune har tre statlige sikrede friluftsområder, Vormsund, Bunesnabben og Veslesjøen. Sikring av områder for friluftsliv innebærer at det offentlige skaffer seg råderett over arealer ved erverv av eiendomsrett, eller ved avtale om varig bruksrett. Målet er å sikre at attraktiv natur forblir tilgjengelige friluftslivsområder for befolkningen. Områdene som sikres har som regel spesielle natur- og opplevelsesverdier og er gjerne brukt av allmennheten over tid. Kommunen har utarbeidet forvaltningsplaner for de tre områdene.

3.2 Idretten i Nes

Idrett er den største frivillige bevegelsen i Norge, og idrettslagene har en sterk forankring i lokalmiljøet, over 2 millioner medlemskap fordelt på nesten 12 000 idrettslag og er basert på frivillighet og lokale initiativ. Nes har 36 idrettslag med 3381 (2016 tall) aktive medlemmer mellom 6-19 år. De idrettsgrenene som aktiviserer flest barn og unge i Nes er fotball og håndball. Turn og cheerleading har også en stor medlemsmasse. Anleggsutbygging er et nødvendig virkemiddel for å legge til rett for og skape aktivitet. I Nes er det idrettslagene selv som bygger og drifter idrettsanleggene, med et årlig driftstilskudd fra kommunen, den såkalte «Nes-modellen». Finansiering av nye idrettsanlegg i Nes kommune har tradisjonelt vært 1/3- egenkapital, 1/3 spillemidler og 1/3 kommunalt tilskudd. Nes kommune har i planperioden bygget svømmehall på Årnes med vannsklie og stupetårn. Som et resultat av det så har Nes svømmeklubb gjenoppstått etter å ha vært nedlagt i over 20 år. Svømmehallen har blitt en helsefremmende arena som er med på fremme og bevare god helse og forebygge sykdom.

Nes svømmehall

Svømmebasseng, Nes svømmehall

3.3 Halldekning i Nes

Mer aktivitet skaper også behov for flere anlegg, og da særskilt idrettshaller. Det er stor pågang for å få leie haller til treninger i ukedagene. Ved den årlige tildelingen av treningstider i Neskollenhallen, Neshallen og i kommunens gymsaler er det en utfordring å få tilfredsstillt alle idrettslagene sine behov for nok treningstid. Mange må trene mest i gymsalene på skolene. Flere idrettslag velger å dele på hallflaten slik at de kan få trene i idrettshallene. Kommunen fører et prinsipp om gratis trening i kommunale anlegg, dette for å gjøre terskelen for å drive idrett i kommunen lavest mulig. I kommende planperiode er det planlagt å bygge to nye flerbrukshaller, en på Auli og en på Vormsund. Når de står ferdige så har kommunen trolig full halldekning, som igjen gjør fordelingen av treningstider enklere for idrettsrådet.

3.4 Trening blant ungdom i Nes

Ungdataundersøkelsen i Nes viser til en nedgang i andelen ungdom som er med i en organisasjon, klubb, lag eller forening. Det er en stabil utvikling fra 2014 til 2017 på andelen ungdommer i ungdomstrinnet som har deltatt i aktiviteter i idrettslag den siste måneden. Det har vært en noe positiv utvikling i andelen ungdomsskoleelever som oppgir å trene i idrettslag, helsestudio og annen organisert trening fra 2014 til 2017. Den største andelen ungdom både på ungdomsskole og videregående trener på egen hånd. Generelt ser vi at det er en trinnvis nedgang i andelen videregående elever som trener i idrettslag, for hvert trinn opp i videregående. De eldste elevene (VG3) er mer fornøyde med tilbudet til ungdom når det gjelder idrettsanlegg (71 % er fornøyde), sammenlignet med de andre (59 % er fornøyde). Ungdataundersøkelsen viser også at ungdommen i Nes er mindre fornøyde med lokalmiljøet, sammenlignet med fylket og landet for øvrig.

3.5 Fysisk aktivitet i Nes

Ulike former for lek er en god kilde til fysisk aktivitet. Uteplassene til skolene kan brukes i pedagogisk sammenheng og til rekreasjon og moro, og de bør derfor innby til lek og kreativitet. Uteplassene til skolene er viktige nærmiljøanlegg som kan og bør brukes utenom skoletid. En god uteplass åpner for mange ulike aktiviteter og ikke bare ballaktiviteter. I 'Et løft i Nes-skolen 2018-2022', er sosial kompetanse og livsmestring satsingsområder. Gjennom lek utvikler barn sin sosiale kompetanse, og uteplassene på skolene er gode arenaer for samarbeid og samhandling mellom barn i ulike aldre. Uteplassene bør være utfordrende på flere måter slik at barna opplever de har noe å strekke seg etter og ønsker å bli bedre. For skolene vil gode uteplasser gi mulighet til «rett-rundt-hjørnet»-aktiviteter som både skolene og nærmiljøet kan bruke. Et samarbeid mellom skole, idrettslag og friluftsansjoner om aktiviteter, anlegg og områder er nyttig og økonomisk gunstig. Som eksempel kan anleggene brukes av skolen på dagtid, og av idretten på kveldstid.

Trimapparater, Dragsjøhytta

4. Evaluering av gjeldende kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet 2012-2023

4.1. Status ved slutten av planperioden 2012-2017

Gjennomføringen av de prosjekter som forutsatte kommunal andel finansiering har vært avhengig av Nes kommunes prioriteringer og bevilgninger i årsbudsjettet og økonomiplanen.

Finansieringsmodellen som baserer seg på 1/3 kommunalt tilskudd, 1/3 egenkapital og 1/3 spillemidler har i mindre grad blitt fulgt opp ved bygging av idrettsanlegg i planperioden.

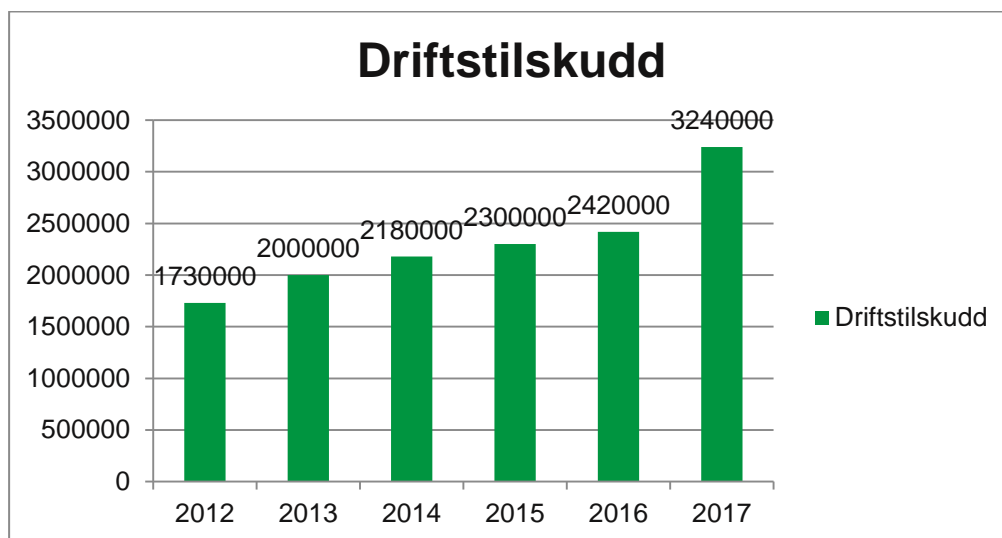
I løpet av planperioden har det blitt realisert syv ordinære anlegg og fem nærmiljøanlegg, og to av anleggene er realisert av Nes kommune. Alle anleggene har fått tilsagn om spillemidler. I Nes kommune er det idrettslagene selv som bygger anleggene og bidrar derfor også med betydelig investeringsbeløp og en stor dugnadsinnsats. Nes kommune har valgt å opprette et fond som idrettslagene kan søke om å få forskuttert spillemiddelbeløpet fra, da det er etterslep på bevilgninger fra fylkeskommunen. Til tross for at det har blitt realisert tolv nye anlegg så har det ikke lyktes med økt satsing på nærmiljøanlegg/anlegg for egenorganisert trening for å stimulere til mer egenorganisert fysisk aktivitet. Når det gjelder friluftslivstiltak så har det kun blitt realisert to tiltak og det er tursti på Neskollen og tursti fra Årnes til Hennisand.

I planperioden har aktive medlemmer mellom 6-19 år i idrettslagene variert noe fra år til år, til tross for at innbyggertallet har økt betraktelig. Det finnes i overkant av 27 forskjellige organiserte idrettstilbud i Nes kommune, noe som bør tilsi at kommunen skal ha et godt utgangspunkt for at barn og unge kan ta del i de idretter de har lyst til. Det er likevel mange som av ulike grunner faller utenfor det ordinære tilbudet. Det er av den grunn viktig at det legges til rette for å redusere sosiale ulikheter i idrettsdeltakelse, slik at flest mulig barn skal ha mulighet til å delta i idrett.

Det bør legges til rette for at de ulike nærmiljøene rundt om i kommunen har tilgang til områder for idrett og fysisk aktivitet som en arena for egenorganisert trening og lek, som et rekreasjonstilbud. Det er gunstig med kort og trygg reisevei til disse områdene. Ved planlegging av framtidige boligområder er det hensiktsmessig å legge til rette for arealer til idretts- og nærmiljøanlegg. Det har i planperioden blitt etablert barn og unges kommunestyre i kommunen (BUK) som er en viktig medvirkningsarena for barn og unge. Kommunen har også tatt i bruk barnetråkk som er verktøy i medvirkningsprosesser med barn og unge.

Se tabell i vedlegg 2 for anlegg realisert i perioden 2012-2017.

4.2. Økonomi og bevilgninger

Driftstilskuddet har økt i årene 2012 til 2017, og den største økningen kom i 2017. Men fortsatt så er ikke kommunens andel på dekking av 1/3 av investeringskostnadene oppfylt.

Frivillig arbeid og dugnadsinnsats er en forutsetning for daglig virke av idretts- og friluftslivsorganisasjoner. Dugnad er viktig både for finansiering og for å skape aktivitet i lagene. Det stilles stadig større krav til drift og vedlikehold som krever både ressurser og kompetanse. Det blir gjerne ikke gjort like grundige arbeider med planlegging av drift og vedlikehold av anlegg, som det gjøres med selve byggeplanen. Dette kan over tid gjøre store beslag på ressurser, både menneskelige og økonomiske. En må ta med i beregningen at idrettsanlegg som mottar spillemidler skal være i drift i minst 30 år, for nærmiljøanlegg er grensen 20 år. Opprettholdes ikke dette, kan det innebære og tilbakebetale tildelte spillemidler.

Idretten aner en tendens om at medlemmers engasjement og mulighet for deltagelse aktivt inn i idrettslagene nærmer seg et bristepunkt. Stadig mer dugnad må gjøres for å hente inn penger til drift, framfor å skape aktivitet i lagene. Det bør derfor i perioden jobbes for å se på hvordan kommunen kan bidra i større grad til gode og forutsigbare vilkår for frivilligheten i Nes. Dette er en tendens som ikke kan fortsette og derfor må det i perioden arbeides for å øke kommunens sitt økonomiske bidrag til frivillige organisasjoner.

4.3 Nes kommunes bevilgninger til investering i private og kommunale idrettsanlegg 2009-2018

Idrettslag	Bevilgning	År
Funnefoss/Vormsund IL	625 275	2009
Funnefoss/Vormsund IL	2 280 000	2009
Funnefoss/Vormsund IL	2 400 000	2009
Bodung pistolklubb	67 000	2015
Haga IF	917 000	2015
Hvam IL	1 098 000	2015
Stiftelsen Nes skianlegg	103 000	2015
Nes Turlag	1 400 000	2015
Søndre Auli Vel	489 000	2015
Raumnes & Årnes	112 000	2015
Vestre Fenstad Vel	200 000	2015
Nes Arena AS	13 000 000	2015
Nes svømmehall	157 000 000	2015
Nes IK	1 130 000	2016

5. Samarbeid

For å få til et godt aktivitetstilbud til befolkningen er det viktig med et godt samarbeid mellom kommunen og lag og organisasjonslivet. Kommunen har inngått samarbeidsavtale med Nes Idrettsråd og Nes Friluftsråd. I tillegg har kommunen i samarbeid med lag og foreninger utarbeidet en plattform for helhetlig frivillighetspolitikk 2017-2020.

5.1. Nes Idrettsråd

Idrettsrådet er et fellesorgan for idrettslagene som er tilsluttet Norges idrettsforbund i kommunen. Idrettsrådet er et frivillig organ som velges av årsmøte. De skal arbeide for best mulig forhold til idretten og de skal spille en proaktiv rolle i utformingen av idrettspolitikken i kommunen, både i forhold til aktivitet og anlegg. Rådet skal formidle idrettslagenes anleggsbehov til kommunen. Idrettsrådet skal være et bindeledd mellom den frivillige idretten og kommunen og kartlegge og planlegge idrettens behov i kommunen.

Nes kommune og Nes Idrettsråd har en samarbeidsavtale som regulerer samarbeidet mellom partene i saker som berører idrettsområdet. Avtalen skal bidra til bevisstgjøring av de involverte parters roller, ansvar og oppgaver, og sikre kontinuitet og forutsigbarhet for begge parter. Samtidig er det et mål at avtalen skal bidra til forståelse og respekt for partenes synspunkter og arbeidsmåter.

Nes Idrettsråd bistår kommunen med blant annet følgende oppgaver:

- Revidering av kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet og friluftsliv
- Revidering av kommunens handlingsprogram for idrett og fysisk aktivitet
- Fordeling av treningstider i kommunens anlegg for fysisk aktivitet
- Fordeling av driftstilskudd til idrettslagene

5.2. Nes friluftsråd

Friluftsrådet er et fellesorgan for friluftslivet i Nes kommune, valgt av friluftslivsrepresentanter i kommunen. Friluftsrådet er fristilt og selvstendig og fungerer som et rådgivende organ i forhold til kommunale saker som vedrører friluftslivet i kommunen. Friluftsrådet skal se helheten av friluftslivet i Nes og på denne måten bidra til at kommunen tar beslutninger som er til friluftslivets beste. Friluftsrådet skal tilrettelegge og fremme friluftslivets interesser for allment bruk.

Nes Friluftsråd bistår kommunen med blant annet følgende oppgaver:

- Revidering av kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet og friluftsliv
- Revidering av kommunens handlingsprogram for idrett og fysisk aktivitet
- Høringsuttalelse i saker som angår friluftslivet

5.3. Plattform for helhetlig frivillighetspolitikk 2017-2020

I Nes kommune er det nærmere 250 frivillige organisasjoner, spredt rundt om i kommunen. Kommunen har et utstrakt samarbeid med flere av organisasjonene. Det ble i 2017 utarbeidet plattform for helhetlig frivillighetspolitikk, gjeldende for 4 år. Plattformen skal sikre forutsigbarhet og trygge rammer for frivilligheten, og god rolleforståelse mellom frivilligheten og kommunen som likeverdige parter. Dialogen mellom partene skal baseres på denne plattformen. Kommunestyret vedtok i februar 2018 opprettelse av årlig kultur og idrettsgalla for å hedre frivilligheten lag og foreninger med nominasjoner og priser.

5.4. Partnerskapsavtaler lag og foreninger

Lag og foreninger i Nes bidrar i veldig stor grad til at innbyggerne skal trives, og er med å tilrettelegge for at alle som ønsker det kan være fysisk aktive. Det har i planperioden blitt inngått flere partnerskapsavtaler mellom kommunen og lag og foreninger, som har bidratt til etablering av gode bomiljø.

En partnerskapsavtale mellom ett eller flere lag og foreninger, -og Nes kommune oppstår gjerne som en ide hos en av partene, og skal være et tiltak som kommer tredjepart til gode. I større og mer omfattende tiltak er det gitt midler til den delen av prosjektet som sikrer almen bruk. Ofte, utløser en slik avtale noen økonomiske midler fra Nes kommune, og den andre parten forplikter seg da til å gjennomføre tiltaket innenfor en gitt tidsramme. Av og til er slike avtaler uten at det utløser direkte økonomisk støtte, men hvor de som utfører oppgaven gis en viss opplæring i kommunal regi eller gis tilgang til andre ressurser. Partnerskapsavtaler skal ikke erstatte kommunale eller andre offentlige instansers ansvar, og de skal heller ikke virke konkurransevridende overfor næringslivet.

Klipping av fotballbanen på Funnefoss stadion, 1962. Foto: ukjent

6. Mål og strategier

Kommunen ønsker å opprettholde den gode kontakten med foreningslivet og vil oppmuntre til fortsatt stor aktivitet innen lagene. Kommunen kan inspirere til dette ved og fortsatt yte økonomisk tilskudd, samt bidra med særkompetanse innen områder idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. Det er ønskelig at alle innbyggere kan delta i en idrett, eller på en eller annen måte utføre fysisk aktivitet ut fra egne interesser, og ikke minst understreke betydningen av å ta i bruk naturens egne ressurser som ligger rett utenfor stuedøren. Tidsperspektivet for strategiene vil være 2018-2030.

Gjennomføring og oppfølging av planen vil bli gjort i samarbeid mellom kommunen og lag og foreninger, siden planen også gjelder fremtidig privat anleggsutbygging. Dette samarbeidet gjenspeiler seg i fokusområdene med tilhørende strategier. I valg av strategier er det så langt det lar seg gjøre prøvd å gjenspeile de 10 veiviserne utarbeidet av Akershus fylkeskommune.

6.1 Idrett

Hovedmålsetting for idrett

Nes kommune har gode og varierte anlegg og områder for befolkningen i Nes til å drive med idrett og fysisk aktivitet

Nes Arena

Mål 1

Nes har tilstrekkelig og universelt utformede fasiliteter og idrettsanlegg

Strategier

1. Legge til rette for medvirkning for ulike brukergrupper ved planlegging av anlegg.
2. Sørge for tverrfaglig samarbeid mellom fagdisipliner gjennom hele prosessen.
3. Sørge for at anlegg lokaliseres etter behovs- og helhetsvurdering av ønsket aktivitet på rett sted.
4. Sørge for at leke- og felles uteoppholdsarealer opparbeides etter prinsippet om universell utforming.

Mål 2

Nes har et helhetlig tilbud for alle ferdighetsnivåer, og jobber aktivt for å redusere frafallet i aldersgruppen 12 til 19 år

Strategier

1. Etablere flere lavterskeltilbud for alle.
2. Tilrettelegge for en god balanse mellom konkurransedrett og mosjons- og nettverksbyggende aktiviteter.
3. Tilrettelegge for at barnehager, skoler og SFO samarbeider med idretten om aktivitetstilbud.

Mål 3

Nes kommune bidrar til en forutsigbar driftsøkonomi for idrettslagene i Nes, der eier- og driftsansvar mellom idrettslaget og kommunen er avklart

Strategier

1. Skape gode rammebetingelser for den organiserte idretten slik at den er i stand til å opprettholde og videreutvikle sine primæraktiviteter
2. Øke tilskuddet i takt med behovet for anleggsinvesteringer
3. Ta i bruk prinsipper og retningslinjer for tilskuddsordninger i Nes

Mål 4

Nes kommune har flerbrukshaller ved alle nye skoleanlegg/nærmiljøsentre

Strategier

1. Nes kommune skal samarbeide med idrettslagene om fremtidige flerbrukshaller
2. Sikre nye arealer for fremtidig bruk til idrett og fysisk aktivitet ved rullering av kommuneplanens arealdel.

Mål 5

Nes kommune bidrar til regional anleggsutvikling

Strategier

1. Vurdere interkommunalt samarbeid ved større kostnadskrevenende anlegg
2. Nes kommune deltar aktivt for gjennomføring av Regional plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2016-2030 – «Aktivitetsløftet»

6.2 Fysisk aktivitet og friluftsliv

Hovedmålsetting for fysisk aktivitet og friluftsliv

Befolkningen i Nes utøver friluftsliv og er jevnlig fysisk aktive

Skatepark på Auli

Mål 1

Nes kommune har et godt samarbeid med, og et avklart ansvarsforhold til friluftslivsorganisasjonene i kommunen

Strategier

1. Nes kommune følger opp tiltakene i 'Plattform for helhetlig frivillighetspolitikk 2017-2020'.
2. Nes kommune bidrar til å systematisere samarbeid mellom sentrale aktører innenfor friluftsliv.
3. Nes kommune følger opp inngåtte samarbeidsavtaler med Nes idrettsråd og Nes friluftsråd.

Mål 2

Nes har tilstrekkelig og universelt utformede fasiliteter og anlegg for utøvelse av friluftaktiviteter

Strategier

1. Legge til rette for medvirkning for ulike brukergrupper ved planlegging og utvikling av nåværende og nye friluftsanlegg⁴
2. Sørge for tverrfaglig samarbeid mellom fagdisipliner gjennom hele prosessen
3. Sørge for at anlegg lokaliseres etter behovs- og helhetsvurdering av ønsket aktivitet på rett sted.

⁴ Eksempel på friluftsanlegg kan være gapahuk, badeplasser, turstier eller trimpark.

4. Ivareta hensynet til universell utforming ved utforming av fasiliteter og anlegg for utøvelse av friluftaktiviteter.

Mål 3

Nes kommune sikrer friområder, og utvikler gode muligheter for friluftsliv i nærmiljøet

Strategier

1. Opprettholde og etablere stier, løyper og forbindelser til grøntområder.
2. Legge til rette for lek og rekreasjon i nærmiljøet ved å sikre tilgangen til løkker, lekeområder og friluftsområder
3. Sørge for en hensiktsmessig infrastruktur, utbyggingsmønster og grønnstruktur i tilknytning til etablerte og til nye utbyggingsområder, som virker inkluderende og blir tilgjengelige for alle.
4. Legge til rette for at det frivillige kultur-/fritidstilbud kan utvikle seg og styrke lokalmiljøet.
5. Nes kommune stimulerer til utøvelse av friluftsliv for barn, unge og barnefamilier, med særlig vekt på de som i dag i liten grad tar del i friluftsliv og fysisk aktivitet.

Mål 4

Nes har godt utbygde gang- og sykkelveier som er trygge og mye i bruk

Strategier

1. Systematisert holdningsarbeid for å øke andelen gående og syklende i Nes Jf. Trafikksikker kommune
2. Sikre at barn kan gå eller sykle til skolen på en trygg vei.
3. Bidra til at flere går eller sykler til fritidsaktiviteter og trening
4. Sørge for at det ved utbygging av nye anlegg skal etableres sykkelparkering i tilstrekkelig omfang.

Mål 5

Nes kommune har gode uteområder i tilknytning til nærmiljøsentere

Strategier

1. Legge til rette for sosiale møteplasser utendørs med varierte aktivitetstilbud
2. Uteområdet legges godt synlig med god belysning, hvor allmenheten ferdes, og utformes slik at nærmiljøet kan brukes etter skoletid.

Mål 6

Skoler og barnehager i Nes kommune har tilgang til grønne arealer som læringsarenaer for fysisk aktivitet og friluftsliv

Strategier

1. Utearealene gjøres attraktive og tilgjengelig for alle brukergrupper
2. Oppfordre skolene til å bruke grønne områder som egner seg til friluftsliv som læringsarena
3. Sikre at skoler og barnehager har god tilgang til trygg ferdsel, lek og annen aktivitet i en variert og sammenhengende grøntstruktur med gode forbindelser til omkringliggende naturområder.

Skitur i Nes

7. Referanser

Lovdata (2011). Folkehelseloven

Kommuneplanens arealdel 2015-2030. Bestemmelser og retningslinjer. Nes kommune. Vedtatt 24.10.2017

Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2030. Nes kommune. Vedtatt 15.10.2013

Regional plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2016-2030. Aktivitetsløftet. Akershus fylkeskommune. Vedtatt 19.12.16

Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus (2015). Akershus fylkeskommune og Oslo kommune. Vedtatt desember 2015

Stortingsmelding 18 (2015-2016). Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet. Det kongelige klima- og miljødepartement

Stortingsmelding 19 (2014-2015). Folkehelsemeldingen. Mestring og muligheter. Det kongelige helse- og omsorgsdepartement

Stortingsmelding 26 (2011-2012). Den norske idrettsmodellen. Det kongelige kulturdepartement

Veileder i Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet. Revidert utgave 2014. Kulturdepartementet

Vedlegg 1: Definisjoner og begrepsavklaringer

Idrett

Fysisk aktivitet drevet for å bedre utøverens fysiske og psykiske helse gjennom mosjon og rekreasjon (mosjonsidrett) eller for å oppnå best mulige resultater i øvelser med fast struktur og regelverk⁵ (konkurransetidrett).

Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet, enhver kroppslig bevegelse utført av skjelettmuskulatur som resulterer i en økning i energiforbruket utover hvilenivå. Fysisk aktivitet benyttes som overordnet begrep og inkluderer alle former for fysisk utfoldelse, som for eksempel arbeid, idrett, mosjon, friluftsliv, lek, trening, trim, kroppøving og fysisk fostring.⁶

Friluftsliv

Opphold og fysisk aktivitet i friluft, i fritiden, med sikte på miljøforandring og naturopplevelser.⁷

Folkehelse

Folkehelseloven⁸ (2011) definerer folkehelse som «befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning». Folkehelse er et gjennomgående tema i Nes, og begrepet må forstås bredt og inkludere sentrale verdier som livskvalitet og trivsel.

En bred forståelse innebærer videre kunnskap om alle de faktorer som har betydning for befolkningens helsetilstand. Folkehelsearbeid defineres som «samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade *eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler*, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen» (FHL, 2011, §3).

Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting (Folkehelseloven, 2011, § 4). Hovedformålet med folkehelsearbeidet er flere leveår med god helse i befolkningen som helhet, og reduserte sosiale helseforskjeller⁹

Universell utforming

Med universell utforming menes utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming.¹⁰

Flerbrukshall

En flerbrukshall er en idrettshall som er spesielt laget for utøvelse av mer enn en type idrett, i motsetning til en spesialhall som er laget for utøvelse av kun én idrett.¹¹

Ordinære anlegg

Med ordinære anlegg menes anlegg for organisert idrett og fysisk aktivitet samt egenorganisert fysisk aktivitet.¹²

Nærmiljøanlegg

Men nærmiljøanlegg menes utendørs anlegg for egenorganisert, fysisk aktivitet, beliggende i tilknytning til bo- og/eller aktivitetsområder.¹³

⁵ Store medisinske leksikon

⁶ Store medisinske leksikon

⁷ St. melding 18, Friluftsliv (2015-2016)

⁸ Folkehelseloven

⁹ Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2030

¹⁰ Store medisinske leksikon

¹¹ Wikipedia

¹² Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Vedlegg 2: Anlegg realisert i perioden 2012-2017

Ordinære anlegg:

Eier	Anlegg	År
Hvam IL	Neskollen fotballbane 11er kunstgress	2012
Bødung Pistolklubb	Neshallen – elektroniske skiver	2012
Stiftelsen Nes skianlegg	Sprintløype	2013
Hvam IL	Kunstgressbane 7er	2013
Haga IF	Kunstgressbane 7er	2013
Hvam IL	Nes Arena	2015
Nes Ishockeyklubb	Rehabilitering kjøleanlegg	2016
Nes kommune	Nes svømmehall	2017
Raumnes & Årnes	Rehabilitering av kunstgressbane 11er	2017

Nærmiljøanlegg:

Eier	Anlegg	År
Søndre Auli Vel	Nærmiljøanlegg	2013
Søndre Auli Vel	Balløkke	2013
Nes kommune	Ballbinge Fenstad skole	2013
Raumnes & Årnes	Rehabilitering av kunstgressbane 5er	2017

¹³ Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet